

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: TARNÓCZI LAJOS bihari ref. lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton.

Előfizetési á.a.: egész évre 50 Lei, fél évre 25 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség, kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. sz. Ide küldendő a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény. Előfizetési díj, hivatalos hirdetések díja és reklamációk Konrád Géza címére, Oradea-Mare, (Nagyvárad) Ór-utca 1. sz. küldendők.

A püspöki eskü

Az önálló kerületi alakulat ellenzőinek volt egy Kolumbusz-tojása, amelyet semmiképpen sem birtak feltörni. Ez a püspöki eskü kérdése. Erre nézve így okoskodtak: Az egyházi törvények csak az erdélyi püspök esküjét ismerik a főhatósági jognál fogva, amelyet az erdélyi fejedelem a református egyház fölött gyakorolt. Ha ezt ma Bukarestben gyakorolják és az erdélyi püspöktől esküt követelnek, minden aggodalom nélkül le kell tenni, mert ez az egyházi törvények szerint van így. De mi lesz az önálló kerület püspökével, ha tőle is esküt kívánna az államhatalom, holott ezt egyházi törvényeink nem ismerik? Letegye-e, vagy ne tegye le? Ezt még ma is olyan nehéz diónak tartják, hogy ha az államkormány a püspöktől esküt követelne egyházi törvényeink ellenére, akkor szerintük el kell halasztani a beiktatást is.

Nem tartjuk olyan borzasztó nehéznek ezt az eskükérdést, mert azt hisszük, hogy egyházi törvényeink ellenére kellő felvilágosítás után ezt az államkormány sem fogja erőltetni. És hogyha meg fogja kívánni? Mi ragaszkodunk azokhoz a királyi ígérekhez és törvényszerű határozatokhoz, amelyek egyházi törvényeink megtartására vonatkoznak, de resistálni nem akarunk. Ismerjük helyzetünket az új államban és éppen a ius supremae inspectionis, amelyet törvényünk is ismer, olyan befolyást biztosít egyházunk életére a fejedelemnek, amelyről nem lehet elfeledkezni. A megváltozott viszonyok között egyházi törvénykönyveinket nem tekinthetjük fétisnek. Az új élet követelte változtatásokat minden külső beavatkozás nélkül, magunknak kell azon a legközelebbi időben megtennünk.

Ugy látjuk, hogy a kormánynak tett eskü még nehezebb volt azoknak az egyházfőknek, akik bár törvény szerint, előbb a magyar kormány kezébe tettek esküt. Illetékes helyeken való érdeklődés és feloldozás után mindezek a román király kezébe új esküt tettek.

Mi ugyan semmiképpen sem tudnánk megérteni, miért ragaszkodnék ilyen eskühöz a kormány püspökünkkel szemben, akiktől ezt a magyar kormányok nem kívánták és ez egyházi törvényeinkben sincs benne. Csakhogy ma már nem a magyar kormány fennhatósága alatt élünk. És ha a román kormány ezt megkövetelné, ez elől elzárkózni aligha lehetne, sőt törvényhozásunk után nekünk kellene azt törvényeinkbe iktatni.

Mi a püspöki esküt sem tartjuk egyébnek, mint ünnepélyes fogadástételnek az állam és a törvények iránt való engedelmisség kifejezésére. Ha ennek letétele nem esett annyi magyar püspök, köztük az erdélyi ref. püspök magyarságának rovására, miért éppen az új püspöknél volna ez másképpen? Egyszóval, az mindenesetre helyes lesz, ha esetleg a kormány, egyházi törvényeink figyelmen kívül hagyásával, Sulyok Istvántól esküt kívánna, kellő felvilágosítást nyerjen ebben a kérdésben. És ha mégis, ennek ellenére is ragaszkodnék kívánságához, jelenlegi törvényünk imperatív rendelkezése nélkül bár, — de nem tilalma ellenére — le kell tennie, mert ellenkező magatartással nem kockáztathatjuk ref. egyházunk sok, fontos életérdekét. Ha csak azon fordul meg a dolog, hogy nincs benne a régi törvényben, bele kell venni az újba, ha éppen szükséges volna.

Tarnóczy Lajos.

Pro domo

Sulyok István püspökké történt megválasztásával megüresedik a bihari egyházmegye esperesi széke, amelyet ő csaknem három évtized óta nagy buzgósággal, bölcs körültekintéssel és pártatlan szigorúsággal töltött be. Olyan úr maradt utána, ahova közülünk nem találunk alkalmas utódot. Ha a végzet szólította volna el tőlünk, akkor sem volna könnyű az ő helyét elfoglalni, így azonban még kényesebb választóknak és jelölteknek egyaránt, mert az új esperes minden ténykedését a régihez méri és ő maga is kettő-

zött éberséggel fogja figyelni régi egyházmegyéje ügyeit. Azonban nemcsak ebből a szempontból bír fontossággal az esperes választás. Ha az új esperest egy régi vezetőség várná, ismét könnyebb volna a helyzete. Az adott emberek sokszor adott helyzetet teremtenek. — Az esperes választással azonban a kényszerűség folytán általános tisztújítást is kell tartanunk. Olyan hiányos ugyanis a régi tisztikar, hogy a jövő évben lejáró 10 éves ciklus bevárása helyett sokkal célszerűbb a teljes megújítás. Itt mindenekelőtt eldöntendő, mi történjen a Magyarországon maradt két egyházi tanácsbíró [Lévay és Kiss] és egy egyházi jegyző [Bán] tisztségével? Véleményünk szerint az egyház közigazgatás érdekében való volna az, ha az ő helyük is választás útján betöltetnék, más szóval az egyházmegye tisztikara ugyanannyi tagból állana, mint régen. Különös gondot okoz azonban a világiak megválasztása. Elsősorban az egyházmegyei gondnok személye; azután a tanácsbírók, akik közül csak kettőre számíthatunk [K. Nagy Sándor és Tatár Zoltán], mintán a különben Váradon maradt igen értékes dr. Szegedy Lajost is elveszítettük lemondása folytán. Az egész tisztikarra áll most a reformáló zsinatok jelszava: in capite et in membris. Anélkül, hogy most jelölésekbe bocsátkoznánk, vagy a már eddig hallottakat bírálat tárgyává tennénk, megfontolandónak tartjuk a következőket:

Valamennyi egyházmegye között talán a bihari volt az ahol a lefolyt tíz esztendő alatt a legélénkebb volt a lelkészváltás. Ezalatt az idő alatt az egyházmegyének [csak az itteni részt számítva] kétharmad részébe került ifjú lelkész, úgy, hogy 8 régebbi lelkész mellé 22 ifjú került be. Ez a tény arra jogosíthatna, hogy az ifjúságnak nálunk a szokottnál nagyobb szerep jut az egyházi közigazgatásban. Sajnos, hogy épen az ifjak között nincs egység sem világnézetben, sem kellő ismeretben. Valahogy nem ért még össze a traktus. Régebben pedig arról volt híres, hogy tagjai között testvéri volt a viszony. És épen az új esperesnek lesz az a mindenekelőtt álló nehéz feladata, hogy a lelkészi kart ebbe a testvéri viszonyba összefonja. Az egyházmegyére ugyanis az új alakulatban vezető szerep vár és ha magával meghasonlana, ezt önmaga veszítené el. Földrajzi fekvésénél fogva természetes magja az új területnek, hagyományainál fogva letéteményese és képviselője a református világnézet debreceni ágának. Középen van Budapest főhatárolomra törekvő pánkálvinizmusa és Kolozsvár élet-halálharcot vívó küzdelme között. Képes lesz-e önálló jellegét megőrizni és sajátos szabadelvűségét megtartva hitéletét önállóan megtermékenyíteni? Nagyon sok függ jövő vezetőjétől. Ha

Budapesttől jelszót, Kolozsvártól irányítást várna önálló erő és képesség nélkül, az egyházmegye teljesen elszintelenedik. Nagyon fontos, hogy míg az erdélyi lelkészi kar mind éénkebben tesz valomást a demokrata eszmékhez való ragaszkodásáról, nálunk az első kézből kapott reakciós hullámok hatása gyanánt a konzervativizmus lett éppen a könnyen hajló ifjúság irányeszméje. Érdekes, hogy mintegy három évtizeddel ezelőtt Sulyok István megválasztásával a demokratikus irányzat győzött az egyházmegyében.

Megértjük, ha az új viszonyok most egyeseknek más irányzatot mutatnak helyesnek. Ez azonban a reformáció alapelveivel áll ellentétben. Azzal, hogy a református egyház megteremtette a presbyteriumi rendszert, szíllője lett a világ népuralmi rendszereinek. Sokszor kényelmetlen lehet ez, de amily mértékben eltávolodunk tőle, annyival közeledünk a katolicizmus felé, ahol az első lépcső a papi kinevezése, az utolsó a papuralmi szervezet megteremtése lesz.

A református egyház ezen a területen sohasem lehet más, mint magyar egyház. Mint ilyenre is óriási feladat vár, hogy szervezetében és vezetőiben megőrizze és kifejezésre juttassa azokat az elveket, amelyeket a reformáció adott az emberiségnek. A nyugati demokráciájában való csatlódásunk nem a demokrata rendszer csődje. A bihari egyházmegye tisztikarának megválasztásába — Nagyváradra tekintettel — mindezek a szempontok belejátszanak. A választás egy válságos évtizedre sorsdöntő lesz. Ösvényvágó munka vár az új vezetőkre. Fegyvereink azonban csak a régiek lehetnek: a néppel a népért!

Tarnóczy Lajos.

Vannak esetek...

Rhogya a szél fu! Midőn a zsinat alkotótagjai névsorát Sass Béla felolvasta, oly idegenül ítötte meg egy név a fülünket: Szentpéteri Kun Béla dr. Vizsgálódva tekintettünk szét a fátylozott hangon jelentkező új irányában. Nagy meglepetéssel volt egyházi tanárunkat, a Debreceni Protestáns Lap szerkesztőjét, a debreceni szabadkőműves páholy volt helyettes főmesterét ösmernünk fel benne. Meglepetésünkre Sebestyén Jenő, a Kálvinista Szemle szerkesztője maliciózan ezt a megjegyzést tette: Természetes dolog, ha Debrecen kálvinista Róma, szenteknek is kell benne lenni. Mi azonban tovább is gondolkodtunk a dolgon. Hogy illik ez össze? Kálvin egyházalkotmányának ismertetője, egy kálvinista lelkésznek a fia, közismerten demokratikusan gondolkozó ember mint folyamodhat ilyen feudá-

lis megkülönböztetéshez? Talán a kommunista Kun Bélától akarta ezáltal magát jó eleve másnak jelölni? Lehet. Egy másik eset azonban egészen más színben tüntette fel a dolgot. Egy atyánkfiaival találkoztunk, aki hosszú utat tett meg és nagy áldozattal kerestette az anyakönyvekben, hogy 150 évvel ezelőtt egyik ükapja „thy“-al irta a nevét, így neki is joga van ehhez a három betűhöz és mivel nőül, ő így akarja a nevét gyermekei érdekében anyakönyveztetni. Ekkor figyeltük meg a sok kitüntetéses katonatisztet, a névjegyek nemesi előneveit. Mintha visszacsavarodott volna az emberek észjárása és a világ folyása néhány száz évet. A rendiség korlátaiba és hagyományiba ütköztünk mindenfelől. Most ez a divat. Ugy látszik, így fogták fel a demokratizmust is valamikor sokan, még szóvivői is. Most más szelek fujnak, a történelmi osztály érvényesül és szükséges egy kis történelmi jelző. Darwin szerint a létért való küzdelemben az alkalmazkodóké a jövő. És mi mégis szánakozva mosolyogtunk a szentpéteri Kun Bélán.

Skriba.

Egyházi hírek

A zsinat. A magyarországi református egyház harmadik budapesti zsinatának ötödik rövid ülészakát szeptember 27. és következő napjain tartották meg Budapesten. A tárgysorozat azonban semmi nagyobb jelentőségű ügyet nem ölelt fel. A rideg formásokban és a halálozás által időközben megürült bizottsági tagságok betöltésén merült ki az atyák nehéz viszonyok között, határozatképes számban összejött gyülekezete. Elnöki megnyitójában Dégenfeld gróf úgy okolta ezt meg, hogy bár a békeszerződést az állam törvényei közé iktatták, a békés állapotok még mindig nem következtek be. Legértékesebb része volt a zsinati tárgyalásoknak az iskolaügyi bizottság előterjesztése Dóczi Imre dr előadásában, amelyben a református iskolák egységes szervezetbe és felügyelet alá helyezése, a tanítók és tanárok református szellemű nevelése, hitoktató és vallás tanári állások szervezése, a teológiai tanárok nyugdíjügye, a jogakadémiák helyzete, végül a tanítók és tanárok fizetése ügyében tett igen értékes javaslatokat, amelyeket a zsinat csekély változtatással a VI. t.-c. megfelelő módosításai kapcsán el is fogadott. A megváltozott viszonyok között a zsinat sem maradhat sokáig régi szervezetében. Meddő munkájának láttára helyesebb volna, ha feloszlását mondaná ki és új választás során újonnan alakulna.

Alaptalan érzékenykedés. Mint értesültünk, Csécsi Imre aradi lelkész társunk a kerületi tanácsbírádságot nem fogadja el, mivel neve nem szerepelt a hivatalos jelöltek között. Megnyugtatósul ki kell jelentenünk, hogy hivatalos jelölés tulajdonképpen nem történt, mivel ahhoz az elnökség hiányzott. Az első lista semmivel sem volt hivatalosabb, mint a többi. És a hivatalos jelölés is semmi, ha a közbizalom mást tisztel meg. — Végre is egyházi törvényeink a jelölést nem ismerik és az egyházi tisztségeket nem jelölés, hanem választás alapján nyerik el az érdemesek az illetékesektől. Csécsi Imre iránt ez a közbizalom megnyilvánult és — ha csak a jelölés elmaradása volna lemondása oka, ezt vonja vissza és foglalja el tisztessé helyét a választottak között.

Kiskunhegyesen augusztus 23-25-én eddig egészen szokatlan módon országos református egyházi értekezlet volt Forgács Gyula péceli lelkész meghívására, ahol a dunamelléki egyházkerületből 51, a dunántuliból 5, a tiszáninneniből 18, a tiszántuliból 55, összesen 129-en jelentek meg lelkészek és világiak egyaránt. Az értekezlet egy memorandumban foglalta össze javaslatait, amelyet a zsinat elé terjesztett elfogadás végett. Az emlékirat foglalkozik az egyház jelenlegi szomorú helyzetével, melyet a hitetlenség következményének tart. Rámutat az egyházi hatóságok közönyére a belmissziói munkával szemben; minek folytán ennek munkásai nem fejtették ki eredményes működést. A lelkészeket pedig a megélhetés gondjai kötik le annyira, hogy a „halhatatlan lelkek pásztor nélkül tévelyegnek.“ Sürgeti a vallásoktatásra szolgáló tanfolyamok rendezését, a vasárnapi iskoláztatást. Súlyos bírálatban részesíti az egyházi törvénykönyvet az egyházfegyelem mellőzése miatt. Követeli, hogy a református egyháznak csak az lehessen tagja, aki valóban református keresztyén. Hasonló követelményt állít a lelkésszel, tanárral, tanítóval és presbyterrel szemben is. Ezeket a határozatokat sokan Debrecen és különösen Baltazár ellen meghozottaknak tekintik. Tény is, hogy sem ő, sem szűkebb környezete nem volt jelen ezen a tanácskozáson. Ugy látszik, hogy Baltazár Dezső is így ítéli meg a dolgot, amint azt a határozattal szemben kifejezett magatartása mutatta a zsinaton. Sajnos, hogy a zsinat nem foglalkozott érdeme szerint a határozattal, amely a magyarországi református egyház új törvénykönyve fundamentumának készült. Nagy baj, hogy közöttünk még az ilyen nagyfontosságú dologból is kanapé-pőr lesz.

A lelkészek vasúti igazolóanyall állítólag nyomtatványhiány miatt késnek.

A királyhágómelléki egyházkerület közgyűlése értesítésünk szerint november 17-én lesz Nagyváradon. Ekkor történik meg az új püspök és tisztikar hivatalos beiktatása is.

Templomszentelés. A biharpüspöki-i református egyház 100,000 leies áldozattal megújított ősi templomát ünnepélyes istentisztelettel október 23-án nyitják meg újból. Az ünnepélyes istentiszteleten Sulyok István püspök és lapunk szerkesztője szolgálnak. A megújított templom a rendkívül nehéz viszonyok között is a győzedelmes hit fényes tanújele. Szolgáljon valóban Isten dicsőségére!

Hivatalos rész

Királyhágómelléki ref. püspökhelyettesi hivataltól.

1395—1921. sz.

Nagytiszteletű Esperes ur!

A budapesti román felszámoló bizottság rendeletének VIII. fejezete II-ik címében foglaltak értelmében felhívom azoknak a közalkalmazottaknak felettes hatóságait, kik a volt magyar-osztrák kormány által kezelt vagy ellenőrzött nyugdíjalapok részesei voltak, hogy alkalmazottaikról kimutatást készítsenek, amely tartalmazza a nyugdíjas nevét, vallását, nemzetiségét, születési helyét és idejét, azt a községet, hol illetősége volt, a leszállított időt, a kérdéses alapok terhére az Osztrák-Magyar monarchia szétagolásáig szerzett nyugdíjévek számát és végül jelenlegi alkalmaztatásukat.

Az intézetek fenntartói, illetőleg igazgató tanácsai, továbbá a lelkész urak az egyházközségek tanító- és tanítónőiről rovatozott íven pontos kimutatást készítenek s azt forduló postával az illetékes esperesi hivatalokhoz teresszék be, a nagytiszteletű urak pedig az összegyűjtött kimutatásokat mielőbb, de legkésőbb ez évi november hó 1. napjáig hivatalomhoz küldjék meg, hogy azokat a nagyszabedű 2 Solidaretaea" hivatalhoz továbbítsam.

Atyafiságos szeretettel vagyok
Nagyvárad, 1921. október hó 8.

Sulyok, esperes, püspök helyett.

Királyhágómelléki ref. egyházkerület.

1385—1921. sz.

Nagytiszteletű Esperes ur!

A nagyméltóságú Vallás és művészeti miniszter úr 51019—1821. számú rendeletét tudomásul vétel és további alkalmazkodás céljából a következőkben közlöm:

„Hivatkozással folyó évi szeptember hó 15-én 1254—1921. sz. a. kelt iratára, van szerencsém értesíteni, miszerint az állásváltozás alatt álló ref. lelkészek államsegélyére nézve az 1898. évi XIV. t. c. értelmében kell eljárni. Magától értetődik, hogy a változás a miniszteriumba bejelentendő nem csak akkor, a mikor egy lelkész első ízben lesz megválasztva, egy kongruás parochiára, hanem minden olyan esetben, a midőn valamelyik parochia lelkésze egy másik parochiára megy át, figyelemmel lévén arra, hogy az államsegély kiegészítésénél szigorúan számon tartandó az az állás, a melyen a lelkész működött és az államsegély csak arra az időre fizetendő, mely idő alatt ott működött, más parochiára való elköltözköskor pedig az új állás helyi jövedelme szerint fizetendő az államsegély.”

Teljes tisztelettel

Nagyvárad, 1921. október 19.

Sulyok, esperes, püspök helyett.

Szülők figyelmébe!

Ha pénzt akarnak megtakarítani, úgy látogassanak el

SCHNEIDER és MIHELFIYHEZ

Ferdinánd király- [Rákóczi-] ut 10. [Széchenyi] szemben.)

Gyermek ruha!

Hol megérkeztek!

Bécsi fiú és gyermek ruha u. m.: **fiú- és leányka kabát különlegességek.**

Bel- és külföldi gyapju-szövetek, szabókellékek dús választékban.

Református iskola könyvek

zsoltárok, imakönyvek, füzetek és iskola szerek legolcsóbb bevásárlási forrása

MÉGAY és LÁSZLÓ

könyv- és papirkereskedése
Oradea-Mare - Nagyvárad
Avram Jancu [Kossuth]-u. 2.
a **Fekete Sas szállodával szemben.** — Telefon: 6-23.

Kérjen árajánlatot.

Kőváry

írógép szaküzlet

Oradea-Mare - Nagyvárad
Bazár-épület, színház oldal.

Írógépek, javítások, kellékek, carbon- és írógép-papírok

Koporsók,

sírkoszorúk

és mindenféle

femetkezési áruk

legolcsóbban kaphatók

Maklár Gyula

üzletében

Oradea-Mare - Nagyvárad
Ferdinánd király (Rákóczi) - út
24. régi honvéd laktanya épület